

מטות מסעי (320)

מטות

שם שמים לבטלה בנדר

איש פי ידר נדר לה' (ל, ג)

איתא במדרש פליאה: הדא הוא דכתיב "כי לא ידע האדם את עתו" ותמוה הוא. כך יש לפרש: הגמרא (נדרים י.) אומרת, אדם שנודר נדר לא יאמר לה' קרבן, אלא קרבן לה'. והטעם הוא שמא יאמר מילת לה' וימות, ולא יספיק לומר את המילה קרבן, ונמצא מוציא שם שמים לבטלה, לכן יאמר קודם קרבן ואחר כך לה'. ולפי זה מובן המדרש, דבפסוק כתוב "איש כי ידור נדר לה' " בתחילה נאמר נדר ואחר כך מילת לה'. ונתקשה המדרש מדוע נאמר נדר לה', ולא נאמר לה' נדר, מתרץ המדרש, הדא הוא דכתיב "כי לא ידע האדם את עיתו", שיש חשש שמא ימות אחר מילת ה', ויהיה שם שמים לבטלה. כי אין אדם יודע מתי ימות. לכן נאמר "נדר לה'" שיאמר קודם בתחילה את המילה נדר, ולאחר מכן מילה לה'.

ספר להתעורר באהבתך בשם ה"חיד"א

לא יחל דברו ככל הוציא מפיו יעשה (ל, ג)

מי שנוהר בדיבורו, לבל תחול שום מלה היוצאת מפיו ולא תהא לבטלה, עליו הכתוב אומר: "כָּכֵל הֵיִצָא מִפִּי יַעֲשֶׂה", ברוכותיו מתקיימות וכל דיבור שלו נחשב כגזירה שיש למלאה, כפי שאמרו חכמינו: ותגזור אומר ויקם לך, צדיק גזור והקדוש ברוך הוא מקיים.

ספר "מעינה של תורה"

ויקצף משה על פקודי הַחֵיל (לא. יד)

כל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו (פסחים מו:). נורא למתבונן היה הסבא מסלבודקה זצ"ל אומר: הלא פשוט לכל בר בי רב דחד יומא שכעסו היה על פי הלכה, ונצרך היה להוכיחם על מה שהחיו את הנקבות, אם כן מעשה הכעס לא רק שהיה נכון, אלא היה מצוה, אלא שנכנס בתוך המעשה צל כלשהו, משהו שבמשהו של כעס שלא נצרך, ומה התוצאה, חכמתו מסתלקת ממנו, נשתכחה ממנו הלכה, מדוע החומרה כה רבה? אלא כדי, ללמוד וללמד חכמה צריכים חכמה בשלימותה עם זיכוך מושלם של מידות טובות, וכשהיה חסר משהו לפי ערכו, כבר לימד אלעזר הכהן הלכה זו במקומו, כך שהרב נצרך ללמוד מתלמידיו הלכה זו. הרי לנו כמה צריך לעמול לזכך עצמנו במידות טובות, שככל שנזכך עצמנו יותר כך נזכה לקניני החכמה, ללמוד וללמד.

ספר "לתתך עליון"

למה בני גד וראובן רצו שמשה יתן להם בעצמו את עבר הירדן

וּמִקְנֵה רַב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן (לב. ב) בפסוקים הבאים מובא שכשבני ראובן וגד באים למשה ואומרים שכיון שיש להם מקנה רב, הם מבקשים שלא לעבור את הירדן. ובאמצע בקשתם (בין פסוק ד' לפסוק ה') יש במסורת המקרא פרשה סתומה, וצריך עיון. יש לומר: כשבני ראובן וגד הציעו לפני משה את 'הבעיה' שיש להם הרבה מקנה, הם רצו שמשה יאמר להם מעצמו שישבו בעבר הירדן. ומדוע? כי הלכה היא בירושלמי (ביכורים פ"א ה"ח) שאין מביאין ביכורים מעבר לירדן, ואחד הטעמים הוא משום שנאמר (דברים כז): "אשר נתת לי", ואילו עבר הירדן נטלו אלו לעצמם. ולכן הם הפסיקו באמצע הבקשה, כי רצו שהוא יתן להם מעצמו ויהיה זה חלק מארץ ישראל, ועל ידי זה יתחייבו בביכורים, אבל כיון שראו שמשה אינו נותן להם, הוכרחו לבקש בפרוש.

ספר "שבענו מטובך" רבי חיים קניבסקי זצ"ל

מסעי

ויעל אהרן הפהן אל הר הַהָר עַל פִּי ה' וַיִּמַּת שָׁם (לג, לח) משה רבינו התפלל תקט"ו תפילות כמנין "ואתחנן" כדי לזכות ולהיכנס לארץ ישראל. ואמרו חז"ל (סוטה יד): ביקש משה להיכנס לארץ כדי שיהא בידו לקיים את המצוות הנוהגות בה. וקשה, מדוע אפוא לא נהג אהרן כמשה אחיו ולא הפיל תחינה לפני הקב"ה שיבטל מעליו אותה גזירה ויזכה להיכנס לארץ ישראל ולקיים המצוות התלויות בה. יש לומר: מובא במדרש (במד"ר יט, ט): ולמה נתפש אהרן בחטא מי מריבה... משל לבעל חוב שבא ליטול גורנו של לזה ונטל שלו ושל שכנו, אמר לו הלוח, אם אני חייב, שכני מה חטא. אף כך אמר משה רבינו: אני הקפדתי, אהרן מה חטא. לפיכך הכתוב מקלסו (דברים לג, ח) "וּלְלֹאֵי אָמַר תְּמַיֵּךְ וְאוֹרִיךְ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נָסִיתוּ בְּמִסָּה" וכתב ב"עץ יוסף": ואיתא בספרי: תריבהו על מי מריבה, אם משה אמר על מי מריבה "שמעו נא המורים", אהרן ומרים מה עשו, ואף על פי כן קנסתי מיתה גם עליהם. מבואר אפוא שהגזירה על אהרן במי מריבה למות במדבר ולא להיכנס לארץ לא היתה כלל מחמת החטא, אלא רק ניסיון הוא לו אם יטען כנגד מידת הקב"ה ח"ו, "אשר ניסיתו במסה". ואכן אהרן הצדיק אחז במידתו וידום לה' ולא הרהר אחרי מידותיו, כפי שעשה במות עליו בניו נדב ואביהוא. ולפי זה מובן העניין שלא ביקש אהרן כלל להיכנס לארץ ישראל, כי המיתה שנגזרה עליו במדבר לא היתה כעונש אל חטאו אלא רק לניסיון, ואם כן איך

יבקש לבטל ממנו אותו ניסיון, הלא אין לו אלא לעמוד בו. **רב יששכר דוב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"**

וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשָׁבֶת (לה. ג.)

קשה למה כפל את זאת, והלא כבר נאמר בפסוק שלפני זה: **"וְנָתַנוּ לְלוֹאִים מִנְחָלַת אֲחֻזָּתָם עָרִים לְשָׁבֶת"**. ונראה דהנה ערי הלויים נועדו ג"כ להיות ערי מקלט לההורגים בשוגג, אך הקב"ה האוהב את ישראל אין רצונו שישתמש בערים לצורך זה ח"ו, אלא חפצו שיהיו הערים רק למקום לשבת ללויים, והיינו ע"י שלא יאונה לישראל כל דבר רע ולא יוצרכו לערי מקלט. לכן מדגיש הקב"ה דאף שהערים נקבעו ג"כ לערי מקלט, מ"מ רצונו יתברך והיו הערים להם לשבת, שיהיו הערים רק לצורך מושב הלויים ולא ישמשו צורך ערי מקלט.

ספר "מקח טוב"

המצוות תלויות בלב

וְהֶקְרַיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם וְנָס שָׁמָּה רִצַּח מִפֶּה נֶפֶשׁ בְּשָׁגָה. (לה. יא.)

כתב רבינו בחיי: **"וְנָס שָׁמָּה רִצַּח מִפֶּה נֶפֶשׁ בְּשָׁגָה"**, אבל אינו חייב מיתה כיון שלא הרגו במזיד. והדין הזה יורה "שהלב" עיקר האדם. ועיקר כל המצוות וכל העבירות, ועל כן הוא נענש בגלות ולא במיתה לפי שלא היה לבו בהסכמת הרציחה, ואין חיוב העונש במיתה, עד שיהיה הגוף והלב משותפין באותה רציחה, הגוף בתנועתו, והלב בכוונתו, וכיון שלא הסכימו שניהם, בכך גולה ואנו נהרג. וכן לענין המצוות, הכל תלוי בלב, שאם עשה מצוה ולא נתבונן בה בלב, לעשותה לשם שמים, אין לו שכר מזה, שייצטרך האדם שיתכוין במצוות לעשותה לשם שמים. **ספר "להתענג בתענוגים"**

וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם (לה. יג.) מגיד, שאף על פי שהבדיל משה בחייו שלוש ערים בעבר הירדן, לא היו קולטות עד שנבחרו שלוש שנתן יהושע בארץ כנען (רש"י). לימוד נפלא יש ללמוד מכאן, רוצח בשוגג אינו יכול לצאת מעיר מקלט עד מות הכהן הגדול שבימיו. אלעזר, שהיה הכהן הגדול, קיבל הבטחה שהוא יחלק את הארץ, כלומר מובטח לו שיחיה עוד ארבע עשרה שנה, לפחות. אם כן, רוצח בשוגג, שישתלח לעיר מקלט באותו עת יודע שאין לו כל תקוה לצאת בשנים הארוכות הללו. ומשום שאין אדם יכול לחיות ללא תקוה, לא קלטו ערי המקלט שבעבר הירדן, עד אשר הופרשו ערי המקלט שבארץ ישראל.

משך חכמה

אין אדם יכול לחיות ללא תקוה

יֵשֵׁב עַד מוֹת הַפֶּהַן הַגָּדוֹל (לה. כה.)

כתב בספר **"ישמח משה"**: שנינו: עדים שהעידו בפלוני שחייב גלות והוזמו, אין גולים תחתיו ואין נוהג בהם דין של **"כאשר זמם"** (מכות). ולכאורה מהו ההבדל שבין עונש גלות לשאר עונשים. רש"י כאן מבאר מה טעם

יושב הרוצח בשגגה בעיר מקלט עד מות הכהן הגדול והרי עלולים הגולים להתפלל למיתתו ובמה חטה הכהן הגדול, לפי שהיה לו לכהן הגדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו, כל זה שייך רק בהורג בשגגה, לא מתוך בחירה ומזיד, אזי יש טענה כנגד הכהן הגדול שמייעט להתפלל שלא תארע תקלה כזו. אבל ברוצח במזיד, העושה מעשהו מתוך בחירה, לא שייך שיתפלל הכהן הגדול למנוע זאת. לפי זה מובן מפני מה אין עדים זוממים גולים, שהרי עדות השקר שלהם נאמרה במזיד, מתוך בחירתם, ואין כל תביעה על הכהן הגדול, לכן אינם גולים כדי שלא יתפללו על מיתת הכהן הגדול.

ספר "להתענג באהבתך"

הלכה: קידוש על יין שהחמיץ: האם מותר בשבת לקדש על יין ישן שהחמיץ מעט?

ברמ"א (סימן רע"ב ס"א) פסק שאין מקדשין על יין שריחו יין וטעמו חומץ ואף ברכתו שהכל, אבל אם טעמו יין וריחו חומץ, מקדשין עליו אלא שאין זה מצוה מן המובחר (שו"ע שם ס"ג). וכתב **המשנ"ב** (סק"ד) שטעם חומץ הוא כשבני אדם נמנעים מלשתותו עקב חמיצותו.

ספר "הליכות שבת" רב אופיר מלכה שליט"א

פתגם: אין אדם מוצא מחוצה לו את אשר אינו קיים בתוכו.

חקירה גזל: האיסור על מעשה הגזילה, ואפילו לא קנאה, או על קניית הגזילה (קובץ הערות עד-ב והא: שני האיסורים יחד)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: בן חובה לעשיה: ישבו רבנים בצוותא ושוחחו בעניני דיומא. לפי דעתו, שח אחד הרבנים, חייב רב בישראל לדעת את לשון המדינה. נענה לו רבי חיים מבריסק ואמר: גם ידיעת התורה היא בגדר חובה לכל רב בישראל, ובכל זאת יש רבנים שאינם יודעים תורה.

ספר "חד וחלק" ח"א

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של הרסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אביטל אורה בת אנאל אידה אברהם רפאל בן רבקה, חיים מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, סשא בנימין בין קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'יות בת אליו, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליהו, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מוחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר. אמיל חיים בן עזו עזיזה, לינה רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים.

